

Мар'яна ЗАХАРІЙЧУК,

доцент Київського університету імені Бориса Грінченка

Особливості навчального змісту підручника "Українська мова", 2 клас (авт. Захарійчук М.Д.)

Реалізацію мети курсу "українська мова", що "полягає у формуванні ключової комунікативної компетентності молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності у процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, вирішення життєво важливих завдань" (Програма... с.10), уможливило зміст навчального матеріалу підручника "Українська мова", "Зошитів з друкованою основою" № 1 і № 2, "Зошита для поточної та підсумкової перевірки навчальних досягнень учнів", а також "Книги для вчителя: орієнтовний навчальний зміст уроків з української мови".

Враховуючи те, що навчальний зміст курсу "Українська мова" вміщений в одній частині, всі інші перелічені навчальні посібники є логічним продовженням кожної теми підручника, доповнюють, розширюють, систематизують і узагальнюють її.

Відповідно до освітньої галузі "Мови і літератури" Державного стандарту початкової загальної освіти курс "Українська мова" (2 клас) побудований за такими змістовими лініями: мовленнєвою, мовною, соціокультурною, діяльнісною.

Новизною навчального матеріалу підручника можна вважати введення текстової основи. Використання текстів у процесі засвоєння мовних знань і формування мовленнєвих умінь та навичок називаємо *текстоцентричними технологіями*.

Включення системи текстів відповідної тематики як дидактичного матеріалу з розробленими завданнями спрямоване на вивчення української мови на шести рівнях: фонетико-фонематичному, лексико-семантичному, словотворчому, морфемному, морфологічному, синтаксичному.

У пояснювальній записці Програми "Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання (5–9 класи)" зазначається: "Принцип текстоцентризму передбачає засвоєння мовних знань і формування мовленнєвих умінь і навичок на основі текстів, усвідомлення структури тексту й функцій мовних одиниць у ньому, формування вмінь сприймати, відтворювати чужі й створювати власні висловлювання, здійснювати міжпредметний зв'язок української мови й інших предметів" (с. 6).

Таким чином введення текстоцентричних технологій вивчення української мови у початкових класах дасть змогу забезпечити реалізацію принципу перспективності, зорієнтованого на основну і старшу школу.

Текстоцентричні технології уможливають внутрішньо-предметні зв'язки з лексикою, фразеологією, прислів'ями, приказками, збагачення мовлення учня цими засобами. Тексти є засобом реалізації міжпредметних зв'язків мови, сприяють інтеграції мови з навчальним змістом інших предметів.

Вперше у навчальний зміст підручника введено 17 уроків писемного мовлення, що є наступною новизною.

Текстоцентричні технології забезпечують реалізацію завдань, визначених програмою в розділі "Писемне мовлення". Будуючи зв'язне висловлювання, дитина користується, *п о - п е р ш е*, наявним запасом слів і відповідними граматичними уміньми, *п о - д р у г е*, запасом уявлень, картин із власного життя. Якщо враховувати, що і запасу слів, і відповідних граматичних умінь для написання зв'язного висловлювання у другокласника недостатньо, стає зрозумілим, що для якісної роботи потрібно запропонувати учню *зразок-опору* готового письмового висловлювання, яким є художній текст. Як зразок готових текстів ми запропонували поетичні та прозові авторські художні твори, що є ще однією новизною навчального змісту підручника.

Вивчення мовних понять, явищ, закономірностей має здійснюватися не ізольовано від мовлення, а на основі тексту як засобу навчання і як продукту мовленнєвої діяльності школяра, у якому передбачається застосування набутих компетентностей.

Тематичний підхід добору текстів на один урок, що використовуються як дидактичний матеріал для опанування мовно-мовленнєвими уміньми, є наступною новизною навчального змісту підручника з української мови.

Різножанрові тексти, об'єднані однією темою, дозволять учителю чітко визначити виховні цілі уроку, впливати на розвиток інтелектуальних якостей школяра, формувати патріотичні, морально-етичні, екологічні переконання, а також розвивати естетичні смаки. Окрім цього, вчитель має можливість розкрити красу і багатство української мови, залучити учня до культурних надбань українського народу.

Основні переваги текстоцентричних технологій:

тексти є зразком усного і писемного зв'язного мовлення;

тексти сприяють: засвоєнню мовних та мовленнєвих знань; становленню мовленнєвих здібностей; використання інтонації як риторико-мелодійної характеристики мовлення (логічний наголос, пауза, темп, мелодика, тембр голосу); формуванню та розвитку діалогічних та

монологічних висловлювань; відтворенню чужих і створенню власних висловлювань; активізації пізнавальної діяльності учнів; формуванню вміння висловлювати власні думки і переконання; розвитку емоційної й естетичної чутливості учня; вихованню духовно-моральних якостей, любові до мистецтва, образного слова.

Добірка текстів здійснювалася з урахуванням жанрової та тематичної різноманітності. Це твори сучасної дитячої української та зарубіжної літератури, поезія, дитяча періодика, твори усної народної творчості. За тематичним спрямуванням — це твори про природу у різні пори року, про людей праці, твори, які утверджують добро, людяність, працелюбність, ознайомлюють з традиціями українського народу, пізнавально-розвивальні, енциклопедичні. Водночас тексти легко читаються і легко переказуються, стимулюють дитину продукувати власні висловлювання.

Основним критерієм добору текстів є насиченість комунікативно-значущою лексикою, мовними явищами, які вивчаються на уроці.

Орієнтовне календарне планування уроків з української мови у 2 класі за підручником "Українська мова" (авт. Захарійчук М.Д.)

І семестр

1. Тема. Звуки і букви. Українська абетка.

Мета. Формувати вміння відтворювати слідом за вчителем ланцюжок звуків слова, закріплювати знання про українську абетку, розвивати фонетико-фонематичне мовлення, поповнювати словник словами *абетка, алфавіт, азбука*; виховувати пильність до рідного слова.

2. Тема. Розташування слів за абеткою. Виконання аналітико-синтетичних вправ.

Мета. Формувати вміння розташовувати слова в абетковому порядку, здійснювати аналітико-синтетичні вправи (звуко-буквені аналізи, зіставлення звукової схеми зі словом), закріпити українську абетку; поповнювати словниковий запас новими словами (*мушля, гонг, литаври, арфа*), виховувати пильність до рідного слова.

3. Тема. Склад. Перенос слів із рядка в рядок по складах. Правила переносу.

Мета. Формувати вміння ділити дво-, трискладові слова на склади, упорядковувати граматичний лад мовлення, розвивати фонетико-фонематичне мовлення, поповнити словниковий запас учнів словами *вуйко, ганок*; виховувати любов до природи.

4. Тема. Правила перенесення частин слів із літерами й та ь у середині слова.

Мета. Формувати вміння переносити частини слів із літерами *й та ь* у середині слова, закріплювати поняття "один", "багато", здійснювати звуко-буквені зіставлення, поповнити словниковий запас учнів словами *черкнула, сюрчав*; виховувати любов до природи.

5. Тема. Голосні звуки. Букви, що позначають голосні звуки.

Мета. Формувати вміння вимовляти голосні звуки, називати букви, що їх позначають, здійснювати звуко-буквені зіставлення (*я, ю, є, ї*); опрацювати програмове

Структурування навчального змісту підручника "Українська мова" (2 клас) відповідно до вимог чинної програми включає такий порядок розділів: "Звуки і букви" (37 год), "Слово" (31 год), "Корінь слова. Спільнокореневі слова" (9 год), "Речення" (12 год), "Текст" (5 год), "Мова і мовлення" (4 год), "Повторення вивченого" (4 год). Зміст навчального матеріалу до розділу "Писемне мовлення" (17 год) введено у зміст підручника таким чином: I півріччя — кожен восьмий урок, II півріччя — кожен шостий урок.

Зміст кожного розділу підручника спрямований на забезпечення мовленнєвого розвитку другокласника та на його мовну освіту, враховує дидактичні принципи науковості, доступності та перспективності.

Методика роботи за новим підручником "Українська мова" описана у "Книзі для вчителя: орієнтовний навчальний зміст уроків української мови" (авт. Захарійчук М.Д., Стратілат І.Д.), у статтях професійно-педагогічних видань, у журналі "Шкільний бібліотечно-інформаційний центр", № 5, 2013 року.

слово *лелека*; закріпити правопис слів із великої букви; правильне інтонування речення.

6. Тема. Голосні звуки. Букви, що позначають голосні звуки.

Мета. Формувати вміння вимовляти голосні звуки, називати букви на їх позначення, здійснювати звуко-буквені аналізи слів, упорядковувати граматичний лад мовлення; опрацювати програмове слово *Україна*; виховувати любов до рідної землі.

7. Тема. Наголос. Наголошені й ненаголошені звуки.

Мета. Формувати вміння правильно вимовляти слова та наголошені звуки, склади, правильно наголошувати слова, передбачені програмою (*вересень, загадка, Батьківщина, герой, завдання, учитель*); розвивати творчі вміння школяра, логіку мислення та мовлення.

8. Тема. Урок розвитку писемного мовлення. Підпис малюнка за його змістом.

Мета. Розвивати вміння слухання-розуміння, аудіювання, формувати вміння правильно підписувати малюнок, вибирати з тексту влучні виражальні засоби мови, давати правильні відповіді на запитання словами з тексту (загадки); розвивати логіку мислення і мовлення, художню уяву; виховувати чуття краси українського слова.

9. Тема. Ненаголошені голосні звуки [е], [и].

Мета. Спостерігати за вимовою слів із ненаголошеними [е], [и], ознайомити з поняттям "перевірне слово", навчати добирати перевіріні слова; закріплювати поняття "один", "багато"; розвивати фонетико-фонематичне мовлення.

10. Тема. Ненаголошені голосні звуки [е], [и].

Мета. Спостерігати за вимовою слів з ненаголошеними [е], [и], закріплювати поняття "перевірне слово", навчати добирати перевіріні слова; розвивати фонетико-

фонематичне мовлення; виховувати любов до живої природи.

11. Те м а. Ненаголошені голосні звуки [е], [и].

М е т а. Спостерігати за вимовою слів з ненаголошеними [е], [и], закріплювати поняття "перевірне слово", навчати добирати перевіріні слова; розвивати фонетико-фонематичне мовлення; відпрацьовувати правильну вимову слів з ненаголошеними голосними, закріплювати поняття "антоніми", правопис власних іменників; виховувати повагу до людей праці.

12. Те м а. Ненаголошені голосні звуки [е], [и].

М е т а. Спостерігати за вимовою слів з ненаголошеними [е], [и], закріплювати поняття "перевірне слово", навчати добирати перевіріні слова; розвивати фонетико-фонематичне мовлення; відпрацьовувати правильну вимову слів з ненаголошеними голосними; виховувати любов до живої природи.

13. Те м а. Приголосні звуки. Спостереження за роботою мовленнєвих органів під час вимови приголосних звуків.

М е т а. Формувати вміння правильно вимови приголосних звуків, закріплювати уявлення про їх творення, порівнювати вимову твердих і м'яких, здійснювати звуко-буквені зіставлення; виховувати любов до живої природи.

14. Те м а. Звуки [дз], [дз'], буквосполучення дз. Поділ слів із дз на склади.

М е т а. Вдосконалення вимови звуків [дз], [дз'], формування умінь переносити слова із дз, закріплювати уміння розташовувати слова за абеткою; виховувати любов і повагу до близьких і рідних.

15. Те м а. Вдосконалення вимови звуків [дз], [дз'], [дж]. Поділ слів на склади.

М е т а. Формувати вміння переносити слова з дз, дж, закріплювати вміння упорядковувати граматичний лад мовлення з опорою на схему речення та на питання, закріплювати правопис слів із ненаголошеними голосними звуками [е], [и], здійснювати звуко-буквені зіставлення; виховувати бережливе ставлення до природи.

16. Те м а. Урок розвитку писемного мовлення. Підпис малюнка за його змістом.

М е т а. Розвивати уміння слухання-розуміння, аудіювання, формувати вміння правильно підписувати малюнок, вибирати з тексту влучні виразальні засоби мови, давати правильні відповіді на запитання словами з тексту (загадки); розвивати логіку мислення і мовлення, художню уяву; виховувати чуття краси українського слова.

17. Те м а. Вдосконалення вимови звуків [ш], [ч]. Буква щ.

М е т а. Вдосконалення вимови звуків [ш], [ч], формування умінь здійснювати звуко-буквені зіставлення, закріплювати вміння розташовувати слова за абеткою; виховувати любов до живої природи.

18. Те м а. Закріплення вимови звуків [дз], [дз'], [дж], [ш], [ч]. Звуко-буквені зіставлення дз, дж, щ.

М е т а. Вдосконалення вимови звуків [дз], [дз'], [дж], [ш], [ч]. Формування умінь переносити слова із дз, дж, закріплювати правопис слів із ненаголошеними голосними звуками [е], [и], поповнювати словник учня словами *диригент, цимбали, тромбон*.

19. Те м а. Вдосконалення вимови звуків [г], [г].

М е т а. Закріпити вимову звуків [г], [г], слів із цими звуками, формувати вміння каліграфічного правильного

письма, здійснювати пропедевтичне вивчення роду іменника; виховувати пізнавальну активність.

20. Те м а. Закріплення вміння звуковимови твердих і м'яких приголосних, поділу слів на склади.

М е т а. Закріпити вміння звуковимови твердих і м'яких приголосних, поділу слів на склади, впорядковувати граматичний лад мовлення; виховувати любов і повагу до старших.

21. Те м а. Дзвінки і глухі приголосні звуки.

М е т а. Формувати вміння правильно вимовляти дзвінки та глухі приголосні звуки, зіставляти, розрізняти їх у словах, закріплювати вміння складоподілу; розвивати фонетико-фонематичне мовлення.

22. Те м а. Порівняння вимови звука [ф] із вимовою буквосполучення хф на початку слова, закріплення умінь правильної вимови дзвінких приголосних наприкінці слова.

М е т а. Формувати правильну вимову звука [ф], буквосполучення хф на початку слова, дзвінких приголосних наприкінці слова, навчати списувати тексти зі словами з довідки, опрацювати слова, правопис і значення яких учень має знати.

23. Те м а. Закріплення уміння звуковимови твердих, м'яких, глухих і дзвінких приголосних, поділу слів на склади.

М е т а. Закріпити вміння звуковимови твердих, м'яких, глухих і дзвінких приголосних звуків, формувати вміння практично узгоджувати слова у реченні, здійснювати звуко-буквені аналіз слів.

24. Те м а. Урок розвитку писемного мовлення. Підпис сюжетного малюнка за його змістом.

М е т а. Розвивати вміння слухання-розуміння, аудіювання, формувати уміння правильно аналізувати зміст сюжетного малюнка, вибирати з тексту вірша влучні виразальні засоби мови, давати правильні відповіді на запитання словами з тексту вірша; розвивати логіку мислення і мовлення, художню уяву; виховувати чуття краси українського слова.

25. Те м а. Позначення м'якості приголосних буквами і, я, ю, є.

М е т а. Формувати вміння правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків, виокремлювати слова у реченні, закріпити правопис слів, передбачених програмою, виховувати патріотичні почуття до держави Україна.

26. Те м а. Закріплення умінь правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків, звуко-буквених зіставлень.

М е т а. Закріплювати вміння правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків, робити звуко-буквені зіставлення, списувати тексти із пропущеними буквами; виховувати пізнавальний інтерес до історії рідної держави.

27. Те м а. Закріплення умінь правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків буквами я, ю, є, і; звуко-буквених зіставлення у словах з буквами я, ю, є, і.

М е т а. Закріплювати вміння правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків, робити звуко-буквені зіставлення, списувати текст із пропущеними буквами; виховувати любов і повагу до членів своєї родини.

28. Те м а. Закріплення умінь правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків буквами я, ю, є, і; робити звуко-буквені зіставлення у словах з буквами я, ю, є, і.

М е т а. Закріплювати вміння правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків, робити звуко-буквені зіставлення, списувати текст із словами з довідки.

29. **Тема. Позначення м'якості приголосних звуків знаком м'якшення. Правила переносу слів із *ьо*.**

Мета. Закріплювати вміння правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків знаком м'якшення, правила переносу слів із *ьо*, робити звуко-буквені зіставлення у словах зі знаком м'якшення; поглиблювати знання про державні символи України; виховувати любов та повагу до народних традицій.

30. **Тема. Позначення м'якості приголосних звуків знаком м'якшення. Правила переносу слів із *ьо*. Утворення прикметників від іменників.**

Мета. Закріплювати вміння правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків знаком м'якшення, правила переносу слів із *ьо*, робити звуко-буквені зіставлення у словах зі знаком м'якшення, формувати вміння списувати текст із словами з довідки.

31. **Тема. Позначення м'якості приголосних звуків знаком м'якшення на письмі. Поділ слів з *ьо* на склади для переносу.**

Мета. Навчати складоподілу слів з *ьо*, формувати вміння визначати тверді та м'які приголосні, порівнювати вимову, списувати текст із пропущеними орфограмами; опрацювати прислів'я, усвідомивши їх зміст.

32. **Тема. Урок розвитку писемного мовлення. Підпис серії сюжетних малюнків за почутим змістом та запитаннями вчителя.**

Мета. Розвивати вміння слухання-розуміння, аудіювання, формувати вміння правильно аналізувати зміст сюжетного малюнка, вибирати з тексту відповіді на запитання вчителя.

33. **Тема. Позначення м'якості приголосних звуків знаком м'якшення. Поділ слів з *ьо* на склади для переносу.**

Мета. Навчати складоподілу слів з *ьо* для переносу, формувати вміння визначати тверді та м'які приголосні, порівнювати їх вимову, навчати списувати текст зі словами з довідки, виконувати звуко-буквені аналізи слів.

34. **Тема. Подовжені м'які приголосні звуки.**

Мета. Формувати вміння правильно артикулювати подовжені м'які приголосні звуки, вимовляти слова з ними, ознайомити з умовним позначенням цих звуків, поділом слів на склади для переносу; виховувати почуття взаємодопомоги.

35. **Тема. Подовжені м'які приголосні звуки. Поділ слів на склади для переносу.**

Мета. Формувати вміння правильно артикулювати подовжені м'які приголосні звуки, вимовляти слова з ними, ознайомити зі звуко-буквеними аналізами слів із подовженими м'якими приголосними звуками; розвивати вміння складати розповідь за початком, серією сюжетних малюнків, розвивати образне мислення і мовлення; виховувати любов до живої природи.

36. **Тема. Подовжені м'які приголосні звуки. Поділ слів на склади для переносу.**

Мета. Формувати вміння правильно артикулювати подовжені м'які приголосні звуки, вимовляти слова з ними, здійснювати звуко-буквені аналізи слів із подовженими м'якими приголосними; розвивати творчі здібності дитини.

37. **Тема. Подовжені м'які приголосні звуки. Поділ слів на склади для переносу. Звуко-буквені аналізи слів з подовженими м'якими приголосними.**

Мета. Формувати вміння правильно артикулювати подовжені м'які приголосні звуки, вимовляти слова з ними,

здійснювати звуко-буквені аналізи слів із подовженими м'якими приголосними; розвивати творчі здібності дитини, виховувати культуру спілкування.

38. **Тема. Апостроф. Вимова слів з апострофом.**

Мета. Вдосконалювати вимову слів з апострофом перед *я, ю, є, ї*. Формувати вміння опрацювати теоретичний матеріал підручника, робити висновки, узагальнення; виховувати культуру спілкування.

39. **Тема. Апостроф. Вимова слів з апострофом. Поділ слів з апострофом на склади для переносу.**

Мета. Вдосконалювати вимову слів з апострофом перед *я, ю, є, ї*. Навчати ділити слова з апострофом на склади для переносу; опрацювати зміст прислів'їв; виховувати відповідальність та пунктуальність.

40. **Тема. Урок розвитку писемного мовлення. Підпис серії сюжетних малюнків за почутим змістом та запитаннями вчителя. Складання порад, як користуватися книжкою.**

Мета. Розвивати вміння слухання-розуміння, аудіювання, формувати вміння правильно аналізувати зміст сюжетного малюнка, вибирати з тексту вірша влучні виражальні засоби мови, давати правильні відповіді на запитання словами з тексту вірша, користуватися словами з довідки; розвивати логіку мислення і мовлення, художню уяву, виховувати бережливе ставлення до книжок.

41. **Тема. Апостроф. Вимова слів із апострофом. Поділ слів з апострофом на склади для переносу. Опрацювання вимови слів, які пишуться без апострофа.**

Мета. Вдосконалювати вимову слів із апострофом перед *я, ю, є, ї*. Навчати ділити слова з апострофом на склади для переносу, опрацювати вимову слів, які пишуться без апострофа, порівняти вимову твердих звуків перед *я, ю, є, ї*.

42. **Тема. Апостроф. Вимова слів із апострофом. Поділ слів з апострофом на склади для переносу. Опрацювання вимови слів, які пишуться без апострофа.**

Мета. Вдосконалювати вимову слів з апострофом перед *я, ю, є, ї*. Навчати ділити слова з апострофом на склади для переносу, опрацювати вимову слів, які пишуться без апострофа, програмові слова, виховувати культуру письма.

43. **Тема. Слово. Лексичне значення слова.**

Мета. Розвиток уявлень про те, що слово служить для назви предмета, якості, дії; спостерігати за подвійним значенням окремих слів, ознайомити з тлумачними словниками, опрацювати програмові слова; виховувати любов до рідної мови.

44. **Тема. Тематичні групи слів. Розподіл слів на тематичні групи за певними ознаками (колір, форма, приналежність).**

Мета. Формувати вміння самостійно добирати слова, які належать до однієї й тієї ж групи за смисловою ознакою, розподіляти їх, робити узагальнення; виховувати працьовитість, відповідальність.

45. **Тема. Добір слів для доповнення речень. Доповнення речень за змістом. Слова, близькі за значенням, протилежні за значенням.**

Мета. Формувати вміння доповнювати речення за змістом, добирати відповідні слова, утворювати нові слова за питаннями *х т о? щ о?*; добирати слова, близькі за значенням, протилежні за значенням; виховувати повагу до людей праці, бережливе ставлення до хліба.

46. **Тема. Іменник. Формування початкових уявлень про частини мови.**

Мета. Формувати початкові уявлення про іменник як частину мови, закріплювати вміння ставити питання до слів – назв істот, неістот, опрацювати теоретичний матеріал підручника, програмові слова, робити висновки, узагальнення.

47. **Тема. Іменник. Слова із предметним і абстрактним значенням.**

Мета. Формувати вміння розрізняти іменники, які відповідають на питання *хто?*, *що?*, спостерігати за значенням слів із предметним і абстрактним значенням (*зима, сонце, бажання*), замінювати предметні малюнки словами – назвами предметів, групувати слова залежно від того, на яке питання вони відповідають; виховувати культуру спілкування.

48. **Тема. Урок розвитку писемного мовлення. Підпис серії сюжетних малюнків за почутим змістом, запитаннями вчителя, опорними словами.**

Мета. Розвивати вміння слухання-розуміння, аудіювання, формувати вміння правильно аналізувати зміст сюжетного малюнка, вибирати з тексту оповідання влучні виражальні засоби мови, давати правильні відповіді на запитання словами з тексту, користуватися словами з довідки; розвивати логіку мислення і мовлення, художню уяву, виховувати бережливе ставлення до книжок.

49. **Тема. Іменник. Змінювання іменників за числами: один – багато.**

Мета. Формувати вміння розрізняти іменники, які відповідають на питання *хто?*, *що?*, змінювати іменники (за зразком): один – багато, списувати тексти, у яких потрібно визначити іменники; виховувати культуру письма.

50. **Тема. Іменник. Змінювання іменників за числами: один – багато. Групування предметів за видовими значеннями.**

Мета. Формувати вміння розрізняти іменники, які відповідають на питання *хто?*, *що?*, змінювати іменники (за зразком): один – багато, групувати предмети за видовими значеннями, опрацювати значення нових слів; виховувати любов і повагу до національних традицій.

51. **Тема. Іменник. Змінювання іменників за числами: один – багато. Розвиток діалогічного мовлення.**

Мета. Формувати вміння розрізняти іменники, які відповідають на питання *хто?*, *що?*, змінювати іменники (за зразком): один – багато, розвивати діалогічне мовлення, узгоджувати слова у реченні; виховувати культуру спілкування.

52. **Тема. Велика буква в іменах, по батькові та прізвищах.**

Мета. Опрацювати правила вживання великої букви в іменах, по батькові та прізвищах, спостерігати за творенням українських прізвищ, формувати вміння опрацювати теоретичний матеріал підручника, робити висновки, узагальнення; виховувати любов до рідної країни.

53. **Тема. Велика буква в іменах, по батькові та прізвищах.**

Мета. Закріплювати вміння правопису великої букви в іменах, по батькові та прізвищах, утворювати від імен людей імена по батькові, списування тексту зі словами з довідки; виховувати культуру письма.

54. **Тема. Велика буква в кличках тварин.**

Мета. Формувати вміння правопису великої букви в словах – кличках тварин, розрізняти слова – назви

тварин і слова – клички тварин, навчати опрацювати текст, виписувати потрібні слова, словосполучення; виховувати культуру спілкування.

55. **Тема. Закріплення правил вживання великої букви в кличках тварин.**

Мета. Закріпити правила вживання великої букви у кличках тварин, розрізняти слова – назви тварин і слова – клички тварин, навчати опрацювати текст, доповнювати речення словами з тексту, підписувати предметні малюнки; розвивати творчу уяву, мислення, мовлення.

56. **Тема. Урок розвитку писемного мовлення. Підпис серії сюжетних малюнків за почутим змістом, запитаннями вчителя, опорними словами.**

Мета. Розвивати уміння слухання-розуміння, аудіювання, формувати вміння правильно аналізувати зміст сюжетного малюнка, вибирати з тексту оповідання влучні виражальні засоби мови, давати правильні відповіді на запитання словами з тексту, користуватися словами з довідки; закріпити правила вживання великої букви у власних назвах; розвивати логіку мислення і мовлення, художню уяву; виховувати бережливе ставлення до живої природи.

57. **Тема. Вживання великої букви у назвах міст, сіл, річок, гір.**

Мета. Формувати вміння правопису великої букви в назвах міст, сіл, річок, гір, пильність у роботі над текстом, виписувати потрібні слова, словосполучення, виховувати орфографічну пильність, любов до рідного краю.

58. **Тема. Вживання великої букви у назвах вулиць, площ, майданів.**

Мета. Формувати вміння правопису великої букви в назвах вулиць, площ, майданів, пильність у роботі над текстом, виписувати потрібні слова, словосполучення, виховувати культуру писемного спілкування.

59. **Тема. Прикметник. Зв'язок прикметника з іменником.**

Мета. Формувати вміння визначати в тексті прикметники, ставити потрібні питання, формувати вміння опрацювати теоретичний матеріал підручника, робити висновки, узагальнення; розвивати творчу уяву, мислення, мовлення; виховувати любов до природи.

60. **Тема. Прикметник. Зв'язок прикметника з іменником. Практичне змінювання прикметників за числами.**

Мета. Формувати вміння визначати в тексті прикметники, встановлювати зв'язок з іменниками, змінювати прикметники за числами, виховувати культуру спілкування.

61. **Тема. Прикметник. Зв'язок прикметника з іменником. Практичне змінювання прикметників за числами. Прикметники з протилежним значенням.**

Мета. Формувати вміння визначати в тексті прикметники, встановлювати зв'язок з іменниками, змінювати прикметники за числами, добирати прикметники з протилежним значенням, працювати з текстом.

62. **Тема. Прикметник. Зв'язок прикметника з іменником. Практичне змінювання прикметників за числами. Прикметники, які відповідають реальним ознакам предметів.**

Мета. Закріплювати вміння визначати в тексті прикметники, утворювати словосполучення іменників із прикметниками, добирати до відомого предмета при-

кметники, змінювати прикметники за числами; виховувати любов до живої та неживої природи.

63. Т е м а. Прикметник. Зв'язок прикметника з іменником. Практичне змінювання прикметників за числами. Прикметники подібні за значенням.

М е т а. Закріплювати вміння визначати в тексті прикметники, утворювати словосполучення іменників з прикметниками, добирати прикметники з протилежним значенням, формувати вміння впізнавати прикметники з протилежним значенням, добирати їх; виховувати культуру спілкування.

64. Т е м а. Урок розвитку писемного мовлення. Підпис серії сюжетних малюнків за почутим змістом, запитаннями вчителя, опорними словами.

М е т а. Розвивати вміння слухання-розуміння, аудіювання, формувати вміння правильно аналізувати зміст сюжетного малюнка, вибирати з тексту оповідання влучні виражальні засоби мови, давати правильні відповіді на запитання словами з тексту, користуватися словами з довідки; закріпити правила вживання великої букви у власних назвах; розвивати логіку мислення і мовлення, художню уяву, виховувати культуру писемного мовлення.